

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РЕМОНТУ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ ВПРОДОВЖ 1999-2012 РОКІВ

Агеєва Галина Миколаївна

канд. техн. наук, с. н. с.,

Дійсний член Академії будівництва України,

Лауреат Премії Академії будівництва

ім. академіка М. С. Буднікова (2011),

заступник головного редактора

науково-виробничого видання «Реконструкція житла»
(2001-2013),

доцент кафедри інфраструктури авіаційного

транспорту Національного авіаційного університету,

ORCID: 0000-0001-9376-8755,

e-mail: ageieva@nau.edu.ua

Повномасштабні воєнні дії в Україні впродовж 2022-2023 років характерні тим, що значна їх частина відбувається на територіях населених пунктів, що викликає суттєве руйнування їх забудови.

Так, станом на жовтень 2022 року задокументовані пошкодження та руйнування 135,8 тис. багатопверхових та садибних будинків загальною площею 74,1 млн. м² (7,3 % житлового фонду країни). Збитки від цих пошкоджень оцінені на рівні 39,7 % або \$50,5 млрд [1].

У квітні 2023 року, за оцінкою експертів, загальна кількість пошкоджених або зруйнованих житлових будинків склала вже майже 158 тис., а сума збитків зросла до \$54,4 млрд [2].

Звільнення міст та селищ, тимчасово захоплених країною-агресором, ставить проблему невідкладної їх відбудови. Першочерговими в цьому є відбудова житла і інфраструктури життєзабезпечення населених пунктів.

Це потребує пошуку ефективних рішень відновлення регіонів та країни в цілому з урахуванням вітчизняної та світової будівельної практики, сучасних тенденцій розвитку населених пунктів, технологій проектування, будівництва та експлуатації, тощо [3].

До розв'язання проблем відновлення залучаються органи місцевого самоврядування та виконавчої влади, державні та приватні установи, міжнародні фонди, спеціалізовані підприємства, громадські організації, зокрема Будівельна палата України та Академія будівництва України [4-6].

Разом з тим, слід звернути увагу й на досвід організацій, залучених свого часу до відбудови зруйнованих Другою світовою війною населених пунктів.

Зокрема під час окупації Києва були пошкоджені та зруйновані 1742 багатоквартирних будинка та 3,6 тис. приватних садиб – біля 1,5 млн. м² житлового фонду [7]. Упродовж 1945-1951 років був проведений капітальний ремонт 2650 багатопверхових будинків, зокрема за проектами, розробленими спеціалістами державного науково-дослідного та проектно-вишукувального інституту «НДІПроектреконструкція» [7, 8].

Діяльність створеного у 1945 році інституту була спрямована на відбудову зруйнованого житлового фонду та інфраструктури населених міст [8]. З часом інститут отримав статус базової організації з науково-технічної діяльності у будівництві з питань реконструкції та капітального ремонту будівель і споруд невикористаного призначення (наказ Мінрегіону України від 03.05.2012 № 193) та головного координатора і виконавця комплексу науково-дослідних та проектних робіт щодо реконструкції житлових будинків перших масових серій (рішення НТР Держбуду України від 5.11.98 № 362).

Значна увага приділялась вирішуванню проблем реформування житлової політики, формуванню нормативної та законодавчої бази у житловій сфері, науково-технічному супроводу об'єктів на різних етапах життєвого циклу, інформаційному обміну між науковими та бізнесовими колами нашої країни та зарубіжжя, тощо.

Актуальність проблеми та зацікавленість у пошуку та популяризації шляхів реформування житлової політики та реконструкції житла стали у свій час засадою заснування інститутом щорічного науково-виробничого видання «Реконструкція житла» (свідоцтво про держреєстрацію друкованого ЗМІ КВ №5192, головний редактор – Г. І. Онищук, д-р екон. наук, проф.) [9].

До складу редакційної колегії видання входили представники:

- Комітету з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства Верховної Ради України (О. Ю. Кучеренко, канд. соц. наук);
- Міністерства з питань житлово-комунального господарства України (Г. М. Семчук, канд. техн. наук, В. М. Кірюшин, канд. техн. наук);
- Державної житлово-комунальної інспекції (О. Б. Лотоцький);
- Державного науково-дослідного та проектно-вишукувального інституту «НДПроектреконструкція» (Г. М. Агєєва, канд. техн. наук, с. н. с., Б. С. Дамаскін, Л. Т. Красовський, О. С. Кривельов, В. Г. Марочко, В. М. Ступнікова, Т. П. Яворська);
- Державного науково-дослідного інституту будівельних конструкцій (Ю. І. Слюсаренко, д-р техн. наук),
- Державного науково-дослідного інституту будівельного виробництва (В. С. Балицький, д-р техн. наук);
- Українського державного науково-дослідного інституту проектування міст «Діпромісто» (Ю. М. Білоконь, д-р арх., проф. – до 2009 р.),
- Українського державного науково-дослідного і проектно-вишукувального інституту «УкрНДІводоканалпроект» (О. І. Оглобля, д-р техн. наук);
- Київського національного університету будівництва та архітектури (А. М. Тугай, д-р техн. наук);
- Харківського державного технічного університету будівництва та архітектури (Д. Ф. Гончаренко, д-р техн. наук);
- Придніпровської державної академії будівництва та архітектури (М. В. Савицький, д-р техн. наук);
- Харківської державної академії міського господарства (Л. М. Шутенко, д-р техн. наук, В. І. Торкатюк, д-р техн. наук).

Більшість з них була та є членами Академії будівництва України.

Перші випуски видання формувалися як збірки матеріалів щорічної виставки-конференції «Реконструкція житла» (1999-2003 рр.), присвяченої реалізації Програми реконструкції житлових будинків перших масових серій, яка була затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 14 травня 1999 р. № 820 [10]. Серед організаторів виставки-конференції – Мінрегіон України, Київська міська державна адміністрація, Український науково-дослідний та проектно-конструкторський інститут будівельних матеріалів і виробів «НДІБМ», Державний науково-дослідний та проектно-вишукувальний інститут «НДПроектреконструкція».

Видання було складовою інформаційного супроводу щорічних Міжнародних науково-практичних виставок-конференцій «Реконструкція житла» (2004-2010 рр., Київ), Всеукраїнських науково-практичних конференцій «Україна. Житло» (2003-2004 рр., Одеса, 2005 р., Чернігів) [11], які були присвячені аналізу реалізації державної та регіональних програм реконструкції житлових будинків перших масових серій, вирішенню проблемних питань з комплексної реконструкції мікрорайонів застарілого житлового фонду, узагальненню досвіду з правових, організаційних, інвестиційно-фінансових, архітектурно-будівельних, енергозберігаючих аспектів реконструкції житла в Україні (рисунок 1). Активну участь у роботі конференцій брали представники Академії будівництва України.

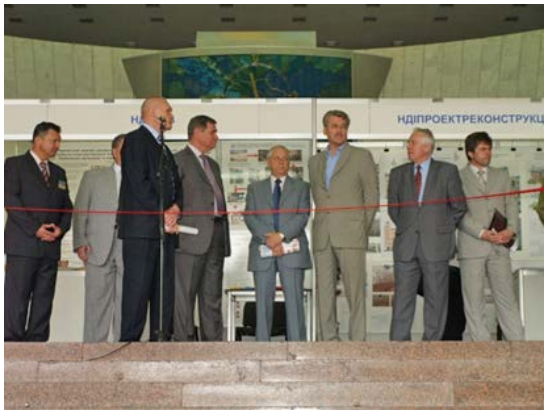

Рисунок 1. Відкриття ІХ Міжнародної виставки-конференції «Реконструкція житла», 5 червня 2007 р., Київ, «Український Дім»

Динаміка розвитку відповідних процесів аналізувалась та висвітлювалась на сторінках видання, формування та підбір матеріалів якого здійснювався за основними тематичними напрямками (таблиця 1).

Таблиця 1

Тематична рубрикація видання «Реконструкція житла» (2001-2012 рр.)

№ п/п	Тематична рубрика	№ п/п	Тематична рубрика
1	Нормативно-правове забезпечення	11	Енергозбереження
2	Реформування житлової політики	12	Охорона середовища
3	Соціальні аспекти	13	Фінансово-економічні аспекти
4	Управління житловим фондом	14	Інформаційні технології
5	Містобудівні аспекти	15	Ліфтове господарство
6	Історико-архівні дослідження	16	Технологія робіт
7	Дослідження технічного стану	17	Наукові розробки (з 2007 р.)
8	Проектні рішення	18	Видання інституту (з 2007 р.)
9	Інженерне обладнання	19	Практика сучасного проектування та будівництва (з 2007 р.)
10	Будівельні матеріали та вироби	20	Відзначення діяльності інституту (з 2009 р.)

Кількісні показники наповнення видання за роками та тематичними рубриками наведені на рисунках 2, 3.

Рисунок 2. Кількісні показники наповнення видання впродовж 2000-2012 років

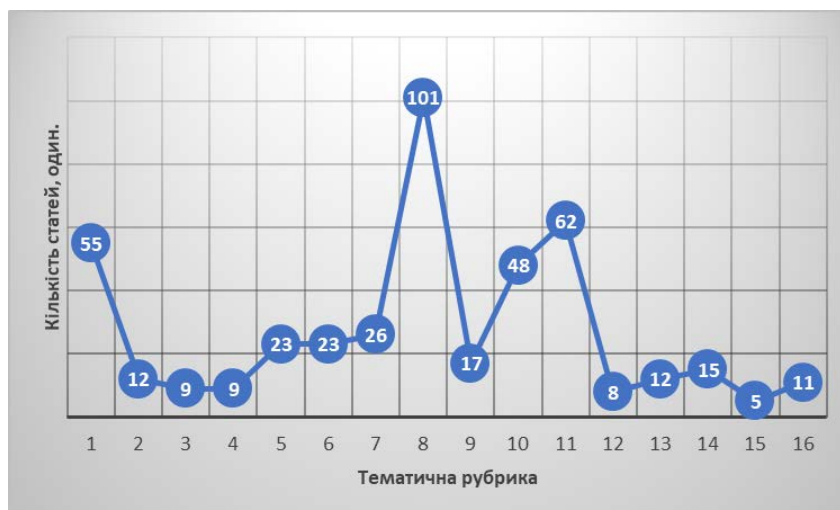

Рисунок 3. Загальна кількість статей тематичних рубрик 1-16 (таблиця 1), оприлюднених упродовж 2000-2012 років

На сторінках видання були оприлюднені результати [9]:

- планових та ініціативних науково-дослідних робіт з реформування житлової політики, реконструкції, ремонту та експлуатації житлового фонду; удосконалення нормативної бази у галузі будівництва та житлово-комунального господарства;

- міжнародних програм, зокрема зі створення нормативно-правової бази управління житловим фондом; оцінці енергетичної ефективності житлового фонду Росії, Латвії, Німеччині та його енергопаспортизації; енергореконструкції житлових будинків в Ужгороді, Міхаловце і Дармштадті;

- інноваційних проектів будівництва багатоповерхових підземних паркінгів, реконструкції об'єктів військової інфраструктури та спеціального призначення під житлові будинки; створенні систем будинків для швидкого відновлення житлового фонду населених пунктів, що постраждали від проявів надзвичайних ситуацій; енергозбереження в адміністративних і громадських будівлях Києва; оцінці інноваційної привабливості теплової модернізації житлових будинків перших масових серій в Києві (пілотні проекти), тощо;

- дисертаційних робіт докторантів та аспірантів Київського національного університету ім. Т. Шевченка (2005); Київського національного університету будівництва та архітектури (2004-2006); Українського державного університету водного господарства та приро-

докористування (Рівне, 2004, 2005); Придніпровської державної академії будівництва і архітектури (Дніпропетровськ, 2003, 2004); Державного науково-дослідного інституту будівельних конструкцій (Київ, 2005, 2007), Державного науково-дослідного інституту теорії та історії архітектури і містобудування (Київ, 2005-2007); Українського науково-дослідного інституту будівельних матеріалів і виробів (Київ, 2003, 2006), Інституту енергозбереження та енергоменеджменту НТУУ «КПІ» (Київ, 2010), Донбаської національної академії будівництва та архітектури (Макіївка, 2009-2010) та ін.;

– дослідної експлуатації новітнього інженерного обладнання, будівельних конструкцій, матеріалів, технологій тощо.

Серед авторів 436 статей та аналітичних оглядів – провідні фахівці міністерств, відомств, державних адміністрацій, будівельних корпорацій, виробничих та громадських об'єднань, науково-дослідних інститутів, проектних організацій, учбових закладів, спеціалізованих підприємств з різних регіонів України (360) та зарубіжжя, зокрема Росії (42), Білорусі (13), Молдови (10), Латвії (1), Литви (2), Німеччини (6), Чехії (2), Польщі (2), Ізраїлю (1).

У 2007 р. з метою висвітлення та популяризації результатів наукової, науково-дослідницької, проектної та видавничої діяльності інституту «НДІпроектреконструкція» та його філіалів були запропоновані нові розділи «Наукові розробки», «Видання інституту» (рисунк 4), «Практика сучасного проектування та будівництва» [9] (рисунк 5).

Рисунок 4. Приклади шмуцтитулів окремих розділів

Рисунок 5. Приклади шмуцтитулів розділу «Практика сучасного проектування та будівництва»

Це надало можливість оприлюднити результати законотворчого процесу у відповідному напрямку; висвітлити регіональні особливості реконструкції, а також формування житлового фонду соціального призначення в Україні.

На той час видання за своєю тематичною направленістю було єдиним спеціалізованим періодичним виданням в країнах СНГ та Балтії.

Редакційна колегія була зацікавлена у співробітництві з вітчизняними авторами та підтримувала ініціативу спеціалістів інших країн щодо оприлюднення результатів досліджень та поширення досвіду наукових шкіл, будівельних та експлуатаційних організацій.

Видання:

- було надійним орієнтиром для пошуку шляхів вирішення проблем технічного відновлення існуючого житлового фонду, підвищення його експлуатаційних якостей до світових стандартів, поліпшення архітектурної виразності міст та селищ, створення міцних економічних зв'язків і налагодження продуктивної міжнародної співпраці.

- мало наукову та практичну цінність, було орієнтовано на широке коло читачів – робітників житлово-комунального господарства, будівельної галузі, органів місцевого самоврядування та виконавчої влади, державних та приватних структур з управління житловим фондом, науковців, аспірантів та студентів спеціалізованих закладів;

- мало особливі ознаки оформлення (перша та четверта сторінки обкладинки, корінець, рубрикація тощо), що надавало йому унікальності, достатньої інформативності про приналежність до визначеної галузі знань, організації-засновнику, серійності випуску тощо (рисунок 6).

Наведене вище свідчить про те, що видання налічувало всі ознаки «науково-виробничого видання» [12], мало сталу цільову аудиторію, а також позитивну динаміку формування, відбору текстового та зображувального наповнення, поліграфічного оформлення, поширення наукових знань в Україні та за її межами, вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду розв'язання проблемних питань, пов'язаних з реконструкцією житлового фонду.

У 2007 р. науково-виробниче видання «Реконструкція житла» (2000-2007 рр.) рекомендовано рішенням Науково-технічної ради інституту «НДІпроектреконструкція» (протокол від 12.07.2007 р. №3) до участі у Всеукраїнському конкурсі «Кращий вітчизняний товар 2007 р.» в номінації «Наука» [13].

На той час інститутом були отримані позитивні висновки та рецензії Мінрегіону України; Академії будівництва України; Дніпропетровського національного університету МОН України; ТОВ «Теплосервіс» (Київ); видавництва «Наука та техніка» (Санкт-Петербург, Російська Федерація).

За результатами конкурсного відбору науково-виробниче видання «Реконструкція житла» відзначено медаллю та дипломом «Кращий вітчизняний товар 2007 року», а засновник видання – інститут «НДІпроектреконструкція» – отримав статус «Виробник кращих вітчизняних товарів 2007 року» та Золотий символ конкурсу, зображення яких, починаючи з 2008 р., розміщувалося на головній сторінки видання (рисунки 6, 7).

Рисунок 6. Обкладинки науково-виробничого видання, 2005-2012 рр.

Рисуюнок 7. Нагороди Всеукраїнського конкурсу «Кращий вітчизняний товар 2007 року», номінація «Наука»

До відкриття Х ювілейної виставки-конференції «Реконструкція житла-2008» здійснено випуск двох номерів – дев'ятого та десятого (реферативного). В останньому розміщено реферати всіх статей, які були оприлюднені впродовж 1999 – 2008 років.

Того ж року, з метою поширення форм інформаційного забезпечення та оприлюднення творчого доробку науковців інституту редакційною колегією прийнято рішення щодо виготовлення разом з друкованою версією електронної версії видання для передачі на депозитне збереження до Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

На даний час усі випуски видання представлені на порталі наукової періодики Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського [9].

Щорічно обов'язкові примірники видання «Реконструкція житла» поповнювали національний інформаційний фонд, зокрема фонди Адміністрації Президента України; Верховної Ради України; Кабінету Міністрів України; Міністерства юстиції України (відділ державної реєстрації друкованих ЗМІ та інформаційних агентств); Міністерства освіти і науки України; Держкомітету телебачення та радіомовлення України; Книжкової палати України ім. І. Федорова; Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського; Національної парламентської бібліотеки України; Державної науково-технічної бібліотеки України; Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки ім. В. Г. Заболотного; Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка, а також дарувались державним та публічним бібліотекам інших країн.

У 2011 р. науково-виробниче видання «Реконструкція житла» (2000-2011 рр.), як творчий доробок Державного науково-дослідного та проектно-вишукувального інституту «НДІпроектреконструкція» останнього десятиріччя, рекомендовано рішенням Науково-технічної ради інституту (протокол від 31.08.2011 р. №3) до участі у конкурсі на здобуття Премії Академії будівництва України ім. академіка М. С. Буднікова.

Були отриманні позитивні висновки та рекомендації профільного комітету Верховної ради України, ДП «Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій», Київського національного університету архітектури і будівництва, Державної академії житлово-комунального господарства.

За результатами конкурсного відбору члени редакційної колегиї науково-виробничого видання «Реконструкція житла» – Онищук Георгій Ілліч, д-р екон. наук, Немцінов Юрій Іванович, д-р техн. наук, Агєєва Галина Миколаївна, канд. техн. наук, Семчук Гри-

горій Михайлович, канд. техн. наук, Красовський Леонід Трохимович, Кривельов Олег Сергійович, Ступнікова Віра Михайлівна – були відзначені Премією Академії будівництва України ім. академіка М. С. Буднікова за колективний внесок у розвиток галузевої науки та плідне співробітництво з міжнародними організаціями.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Гордийчук Д. Збитки України від війни перевищили \$127 мільярдів у вересні – KSE. *Українська правда* : веб-сайт. URL : <https://www.epravda.com.ua/news/2022/10/21/692884/> (дата звернення: 06.08.2023).
2. Росія завдала збитків інфраструктурі України на \$147,5 мільярда – KSE Institute. *Мінфін*: веб-сайт. URL : <https://minfin.com.ua/ua/2023/05/17/105967133/> (дата звернення: 06.08.2023).
3. Будівельний бум після війни: коли він буде і за чий рахунок? *Моя Вінниця*: веб-сайт. URL : <https://www.myvin.com.ua/news/18035-budivelnuyi-bum-pislia-viiny-koly-vinbude-i-za-chui-rakhunok> (дата звернення: 06.08.2023).
4. Назаренко, І. (2022). Академія будівництва України. *Містобудування та територіальне планування*, (80), 4–24. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.80.4-24>
5. Рада Будівельної палати України розглянула пропозиції будівельних організацій щодо відновлення зруйнованих ворогом міст. *Build PortaL* : веб-сайт. URL: <http://surl.li/jvcrh> (дата звернення: 06.08.2023).
6. Будівельна палата і Академія Будівництва розширюють співробітництво. *Build PortaL* : веб-сайт. URL: <http://surl.li/jvcrw> (дата звернення: 06.08.2023).
7. Агєєва Г. М. Втрачене обличчя міста... *Реконструкція житла*. 2012. Вип.14. С. 129-138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/recj_2012_14_16
8. Онищук Г. І., Дамаскін Б. С., Федорченко Л. М. Від минулого до сучасності – 60 років «НДІПроектреконструкція». Київ : Пролог, 2005. 176 с.
9. Реконструкція житла: науково-виробниче видання / Держ. н.-д. та проект.-вишукувальний ін-т «НДІПроектреконструкція». Київ : 1999-2012. URL: <http://surl.li/jsung> (дата звернення: 06.08.2023)
10. Про заходи щодо реконструкції житлових будинків перших масових серій : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 травня 1999 р. № 820. *Офіційний вісник України*. 1999 р. № 20. С.163. Ст. 885.
11. Агєєва Г. М. Інформаційний супровід реконструкції житлового фонду. *Архітектура історичного Києва. ВІМ та інформаційні технології в архітектурі: V Міжнародна науково-практична конференція*, м. Київ, 22 листопада 2019 р.: матеріали. Київ : КНУБА, 2019. С. 4-5. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/40677> (дата звернення: 06.08.2023).
12. ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. [Чинний від 1996-01-01]. Вид. офіц. Київ: Книжкова палата України, 1995. 34 с.
13. Всеукраїнський конкурс «Кращий вітчизняний товар 2007 року». *Реконструкція житла*. 2008. Вип. 10. С. 110-127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/recj_2008_10_16 (дата звернення: 06.08.2023).